

1841

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 1859—1860

Γενικῆς καταστάσεως τῶν ἐν Σταυροδρομίῳ
Σχολείων τῆς Παναγίας

Ἀναγνωσθεῖσα τῇ 10ῃ Ἰουλίου 1860 κατὰ τὴν ἑναρξιν
τῶν γενικῶν ἐξετάσεων ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου

ΓΑΒΡΙΗΛ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Ἐπὶ τῆς Ἐφορείας

Τ Ω Ν

Κ. Κ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ, Σ. ΑΡΧΙΓΕΝΟΥΣ,
Ν. ΒΑΛΣΑΜΑΚΗ καὶ ΓΡ. ΚΟΥΠΠΑ.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

1860.

Πανιερώτατε Δέσποτα,

Σεβαστὴ καὶ φιλόμουςος ὁμήγουρις!

Ἄναδεχόμενος τὴν διεύθυνσιν τῶν ἐνταῦθα Σχολείων τῆς Παναγίας συνησθανόμην πληρέστατα τὸ βάρος τοῦ ἔργου, οὗ τὴν εὐθύνην ἀνελάμβανον ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἀλλὰ πεποιθὼς εἰς τὸν κατ' ἐπίγνωσιν ζῆλον τῆς ἐντίμου ὁμογενοῦς Κοινότητος καὶ τὴν ἔμφρονα διοίκησιν τῆς Σ. Ἐφορίας καὶ δὴ καὶ εἰς τὴν ἀδελφικὴν σύμπραξιν τῶν ἐλλογίμων διδασκάλων, δὲν ἐδειλίασα νὰ ἀναλάβω τηλικαύτην εὐθύνην. Σήμερον δὲ ἐμφανιζόμενος ἐνώπιον Ἰμῶν νὰ δώσω λόγον τῶν κατὰ τὸ σχολικὸν τοῦτο ἔτος ἐργασιῶν ἀμφοτέρων τῶν Σχολείων δύναμαι νὰ εἴπω μετὰ παρρησίας, δόξα τῷ παναγαθῷ Θεῷ, ὅτι δὲν ἐψεύσθην τῶν ἐλπίδων· καὶ μυρίας ὅσας τὰς χάριτας ὀφείλω ν' ἀποδώσω δημοσίᾳ εἰς τε τὴν ἐντιμον Κοινότητα, εἰς τε τὴν Σ. Ἐφορίαν καὶ εἰς τὸν σύλλογον τῶν ἀγαπητῶν μοι συναδέλφων. Εὐλόγητός δὲ ὁ Θεὸς ὁ καταξιώσας ἡμᾶς ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης διανύσαι τὸ ἔτος ὅλον καὶ φθάσαι εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην τοῦ θερισμοῦ, ἐν ᾗ δρεψόμεθα ἕκαστος τοὺς καρποὺς τῶν ἀγώνων ἡμῶν, εἰ οὐχὶ ἀναλόγους τῶν καταβληθέντων μόχθων, οὐ μέντοι γε καὶ πάντῃ γλίσχρους οὐδ' εὐτελεῖς.

Ἀρξάμενοι τῶν ἐργασιῶν ἡμῶν Σεπτεμβρίου μεσοῦντος, πρὸ πάντων ἐπεστήσαμεν τὴν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ προγράμματος τῶν κατὰ τὸ σχολικὸν τοῦτο ἔτος διδασκασμένων μαθημάτων, ὁποῖά τέ τινα καὶ πόσα ἔμελλον νὰ ᾔηαι, καὶ πόσον χρόνον ἔπρεπε νὰ διαρκέσῃ ἕκαστου ἢ παράδοσις. μετὰ κοινὴν λοιπὸν σύσκεψιν τῶν διδασκάλων ἐνεκρίθη νὰ ἔχῃ ἕκαστη τῶν πέντε τάξεων τῆς Σχολῆς καθ' ἑκάστην 3—4 μαθήματα, δύο μὲν πρὸ μεσημβρίας διαρκούντα ἕκαστον ἀνὰ μίαν καὶ ἡμίσειαν

ώραν, δύο δ' ἕτερα μετὰ μεσημβρίαν διαρκούντα ἀνά μίαν ὥραν, ἐκάστης παραδόσεως ἀρχομένης καὶ περατουμένης εἰς τὴν ὥρισημένην ὥραν ἀκριβῶς διὰ κωδονοκρουσίας. οὕτω λοιπὸν ἐκάστη τάξις εἶχε καθ' ἑβδομάδα ἀπὸ 23 ἕως 25 ὥρων παραδόσεις· τὸ σύνολον δὲ τῶν καθ' ἑβδομάδα παραδόσεων ἀνέβαινε μέχρι τῶν 120 ὥρων, ὧν τὰς 25 ἐδίδασκεν ὁ Σχολάρχης, τὰς 9 ὁ Ἱεροδιδάσκαλος, τὰς 52 οἱ δύο διδάσκαλοι τῆς Ἑλληνικῆς ἐξ ἡμισίας, τὰς 20 ὁ τῶν Μαθηματικῶν, καὶ τὰς 12 οἱ τῶν ξένων γλωσσῶν. οὕτως ἐσχηματισμένον τὸ πρόγραμμα, ἐξηγημένον δὲ ἐκ τοῦ ἐν τῷ Κανονισμῷ γενικοῦ προγράμματος τῶν μαθημάτων καθυπεβάλομεν εἰς τὴν ἐγκρισιν τῆς Σ. Ἐφορίας, ἥτις καὶ ἐπικυρώσασα αὐτὸ ἀνέθηκε τὴν ἀκριβῆ αὐτοῦ ἐφαρμογὴν εἰς τὴν γενικὴν ἐποπτείαν τοῦ Σχολάρχου.

Ἐν τούτοις δὲ συνοικειούμενοι κατὰ μικρὸν τοῖς μαθηταῖς, εἶδομεν ὅτι πλείονος προσοχῆς καὶ ἐπιστάσεως ἐχρῆζεν ἡ ἠθικὴ αὐτῶν ἀγωγή, ἄνευ τῆς ὁποίας πᾶσα μάθησις πανουργία ἐστίν, ἡ δὲ διανοητικὴ ἀνάπτυξις εἰς ἄνδρας στερουμένους χριστιανικῶν αἰσθημάτων καὶ ὑγιῶν ἀρχῶν ἠθικῆς καθίσταται μᾶλλον ἐπιβλαβής, οὐδ' ἀμφιβάλλει οὐδεὶς ὅτι τὰ ἐλαττώματα τῆς σημερινῆς ἡμῶν κοινωνίας προέρχονται μᾶλλον ἐκ τῆς παραμελήσεως τῆς χρηστῆς ἀνατροφῆς καὶ τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων ἢ ἐκ παντελοῦς ἀμαθείας· ἀλλ' οὐδὲν ἦττον ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν ἡμῶν καὶ τὸ τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς τακτικῆς φοιτήσεως κεφάλαιον, καθ' ὃ ἰδίως ἐχώλωνεν ἡ Σχολὴ πλείονων αὐτῆς μαθητῶν ἐφ' ὀλοκλήρους ἡμέρας ἀπόντων ἐκ τῶν μαθημάτων ἐπὶ διαφόροις προσάσεσι. Ἐδέησε λοιπὸν διὰ μὲν τὴν ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἐπίβλεψιν τῆς ἐν τῇ Σχολῇ συμπεριφορᾶς καὶ εὐταξίας τῶν μαθητῶν, νὰ διορίζωνται ἐν ἐκάστη τάξει ἐπιστάται ἐκ τῶν χρηστοθηστετέρων καὶ ἐπιμελεστετέρων μαθητῶν 2—3 τὸν ἀριθμὸν, ἀντικαθιστάμενοι μετὰ ὠρισμένον χρόνον ὑπ' ἄλλων ἐπίσης χρηστοθήτων, καὶ ὀφείλοντες νὰ σημειῶναι ἀπλῶς τοὺς ἀτακτοῦντας καὶ ἐκάστην μεσημβρίαν καὶ ἐσπέραν πρὶν τῆς ἀπολύσεως τῶν μαθητῶν νὰ παρουσιάσωσι τοὺς κα-

ταλόγους αὐτῶν τῷ Σχολάρχῃ, ἵνα διὰ τῆς ἐνδελεχοῦς ἐξελέγξῃς τῆς διαγωγῆς ἐκάστου μαθητοῦ ταχύτερον ἐπιτυχάνηται ἡ ἀπαιτούμενη εὐταξία καὶ εὐγενῆς ὁπωσοῦν συμπεριφορᾶ τῶν μαθητῶν· διὰ δὲ τὴν ἐξακριβῶσιν τῶν ἀπουσιῶν καὶ τῆς ἐπιμελείας ἢ ἀμελείας ἐκάστου μαθητοῦ νὰ κρατῆ ἕκαστος τῶν διδασκάλων κατάλογον τακτικῶν τῶν μαθητῶν τῆς τάξεως εἰς ἣν διδάσκει, ἐν ᾧ οὐ μόνον τὰς ἀπαντήσεις τῶν μαθητῶν νὰ βαθμολογῆ, ἀλλὰ καὶ τὰς εἰς ἕκαστον μάθημα ἀπουσίας αὐτῶν νὰ σημειοῖ, καὶ ἦντινα ἄλλην παρατήρησιν ἐπὶ τῆς διαγωγῆς τοῦ μαθητοῦ ἂν κρίνῃ ἀναγκαίαν νὰ ἐπιφέρῃ, ἀνὰ πᾶν δὲ σάββατον νὰ εἰδοποιῆ τῷ Σχολάρχῃ τοὺς ἀπόντας μαθητάς, ἐν τέλει δ' ἐκάστου μηνὸς παρουσιάσας αὐτῷ τὸν κατάλογον τοῦ λήξαντος μηνὸς νὰ ἀρχίσῃ ἕτερον νέον διὰ τὸν ἀκόλουθον μῆνα· ὁ δὲ Σχολάρχης λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τοὺς μηνιαίους τούτους καταλόγους τῶν διδασκάλων ὅλων νὰ παρατηρῆ ἐνὸς ἐκάστου μαθητοῦ τὴν εἰς ἕκαστον μάθημα ἐπίδοσιν ἢ τὴν ἀπουσίαν, καὶ νὰ σημειοῖ αὐτάς, καθὼς καὶ τὰς τῶν ἰδίων ἑαυτοῦ δύο ἀνωτέρων τάξεων τὰς ἀπαντήσεις καὶ τὰς ἀπουσίας, εἰς ἰδικότερον ἐπὶ τούτῳ κατάλογον βιβλίον γενικῶν Ἐλέγχων ἐπιγραφόμενον, καὶ προσκαλέσας ἐπὶ τούτῳ τὴν Σ. Ἐφορίαν νὰ ἐκθέτῃ εἰς αὐτὴν εἰς ἐπήκοον τῶν διδασκάλων καὶ τῶν μαθητῶν ἀπάντων συνηγμένων ἐν τῇ αἴθουσῃ τῆς μελέτης τὴν κατὰ τὸν ἤδη λήξαντα μῆνα κατάστασιν τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς, καὶ νὰ ἐπικλεσθῆ τὴν ἀντίληψιν αὐτῆς πρὸς σωφρονισμὸν τῶν τέως ἀδιορθώτως ἐχόντων. Τὸ μέτρον τοῦτο ἐγκρίθη ὑπὸ τῆς Σ. Ἐφορίας καὶ μέχρι τέλους τοῦ σχολικοῦ τούτου ἔτους ἀκριβέστατα ἐφαρμοσθὲν ἐφάνη τὸ καταλληλότερον εἰς τε τὴν οὐσιώδη ἐλάττωσιν τῶν ἀπουσιῶν καὶ εἰς τὴν ἐπαύξησιν τῆς φιλοτιμίας τῶν μαθητῶν, ὅτε μάλιστα ἐπενοήσαμεν νὰ διακρίνωμεν ἐν τοῖς γενικοῖς ἐλέγχοις δι' ἐρυθρῶν κεφαλιωδῶν γραμμάτων τοὺς καθ' ὅλας τὰς ἀπαντήσεις αὐτῶν τοῦ βαθμοῦ ἄριστα ἀξιωθέντας μαθητάς ὡς ἀριστεύοντας τῆς τάξεώς των, τοὺς δὲ ἐν πλείοσι τῶν ἀπαντήσεων των εὐδοκίμησαντας δι' ἐρυθρῶν ἀπλῶς

γραμμάτων ὡς ἐξέχοντας μαθητάς. Πόσον δὲ συντελεστικὸν ἐφάνη τοῦτο εἰς τὴν πρόοδον τῶν μαθητῶν δύναται πᾶς τις νὰ πληροφορηθῆ εὐκόλως ἐκ τῶν γενικῶν ἐλέγχων ἀντιπαράβαλλων τὴν κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας σπουδαστικὴν πορείαν μαθητοῦ τινος πρὸς τὴν κατὰ τοὺς ἀκολουθοῦσας μῆνας πρόοδόν του. ὀφείλω δὲ νὰ ἀποδώσω δημοσίᾳ ἐκ μέρους τῆς Σχολῆς τὸν βαθύτατον φόρον εὐγνωμοσύνης εἰς τὴν Σ. Ἐφορίαν, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τοῦ ἔτους τακτικώτατα παρευρισκομένη, εἴτε ὅλη, εἴτε κατὰ μέλη, ἐν ταῖς ἀναγνώσεσι τῶν μηνιαίων τούτων ἐκθέσεων καὶ τῶν γενικῶν ἐλέγχων καὶ τῶν πέντε τάξεων, καὶ μετὰ προσοχῆς ἀκρωμένη ἐφ' ὀλόκληρον ὥραν ἐκάστου μαθητοῦ τὴν διαγωγὴν, τοὺς βαθμοὺς καὶ τὴν τακτικὴν ἢ μὴ φοίτησιν, καὶ εἴτε εἰς ἕνα ἕκαστον ἰδίᾳ ἐν τῇ ἀναγνώσει τοῦ ὀνόματός του, εἴτε ἐπὶ τέλους εἰς πάντας γενικῶς ἐπιφέρουσα τὰς δεούσας παρατηρήσεις, τοὺς μὲν ἐπιμελεῖς καὶ χρηστούθεις ἀμειβομένη διὰ τῶν προσηκόντων ἐπαίνων καὶ εὐχαριστήσεων, τοὺς δὲ ἤττον ἐπιμελεῖς καὶ ἀδιαφοροῦντας περὶ τῶν καθηκόντων αὐτῶν ἐπιπλήττουσα, νουθετοῦσα, ἀπειλοῦσα, εἰς πάντας δὲ ὑπεθυμίζουσα μετὰ πατρικῆς ὄντως στοργῆς τὸν προορισμὸν τῆς Σχολῆς καὶ τὸ ἐπάναγκες τῆς ἠθικῆς βελτιώσεώς των, καὶ δι' ἐντόνων συμβουλῶν καὶ πειστικωτάτων πειραξέσεων, ἀξίων χρυσοῖς γράμμασι νὰ καταγραφῶσιν ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς Σχολῆς, ἐμπνέουσα κλίσει εἰς τὰ γράμματα καὶ σέβας εἰς τοὺς διδασκάλους, συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἐπὶ τὰ κρείττω πρόοδον τῶν φιλότατων ἡμῖν ὀμιλητῶν. τὸ δὲ φιλάνθρωπότερον, καὶ ἔργῳ περιέθλαψεν ἐκ τῶν ὑστερημάτων τῆς Σχολῆς τοὺς ἀπόρους ἀλλὰ δὴ καὶ ἐπιμελεῖς μαθητάς τῆς Ἑλλην Σχολῆς προμηθευσαμένη αὐτοῖς κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων, κατὰ τὸ ἐν τῇ Σχολῇ ἀνέκαθεν ὑπάρχον, ἐσχάτως δὲ λυπηρῶς παραμεληθὲν χριστικινὸν ἔθος, καὶ ἐνδύματα καὶ ὑποδήματα καὶ τὰ ἀναγκαιοῦντα αὐτοῖς βιβλία. ὥστε οὐδεμίαν κάμνομεν ὑπερβολὴν, ἐν ὁμολογοῦντες τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν διακηρύξωμεν ὅτι εἴ τι καλὸν γέγονεν ἐφέτος ἐν τῇ Σχολῇ ὀφείλεται

ἰδίως εἰς τὸν δρκοστῆριον ζῆλον τῆς Σ. Ἐφορίας ἐπαγρυπνούσης ἀόκνως εἰς πάντα τὰ ἀφορῶντα περὶ τὴν Σχολὴν καὶ ἀδιαιπίτως ἐνθαῤῥυνούσης ἔργῳ τε καὶ λόγῳ διδάσκοντάς τε καὶ διδασκομένους εἰς τὸ πολύμοχθον ἔργον αὐτῶν. Εὐγνωμονῶ δὲ καὶ εἰς τοὺς ἀγαπητοὺς μοι συναδέλφους δι' ἧν μοι καὶ ἐν τούτῳ προσέφερον σύμπραξιν εἰς ἐξакρίβωσιν τῆς τῶν μαθητῶν καταστάσεως, κρατοῦντες ἕκαστος τακτικὸν κατάλογον τῆς τάξεως, εἰς ἣν ἐδίδασκον, οἱ δὲ τῶν Ἑλληνικῶν διδάσκαλοι καὶ ὁ τῶν Μαθηματικῶν σημειοῦντες περιπλέον καὶ εἰς ἰδιαιτέρον κατάλογον ἐν τέλει ἐκάστου μηνὸς τὸ ἐξαχόμενον τῶν καθημερινῶν αὐτῶν καταλόγων, καὶ οὕτω κατὰ μέγα μέρος εὐκολύνοντες εἰς ἐμὲ τὸν γενικὸν ἔλεγχον τῆς εἰς ἕκαστον μάθημα ἐπιμελείας καὶ τακτικῆς φοιτήσεως ἐκάστου μαθητοῦ.

Μεταξὺ δὲ τῶν ἐπιστατῶν τῶν συντελεσάντων εἰς τὴν διατήρησιν τῆς εὐταξίας ἐν ἣ ἐπεστάτου τάξει, ἐντίμου μνείας ἀξίους κρίνω τοὺς ἐξῆς, Θεόδ. Λαμπριάδην, τοὺς ἀδελφοὺς Ὡμαῆ, Γ. Δούκαν, Ἀριστείδην Διαμαντῆν, Μιλτ. Κρασσᾶν, Μιλτ. Κωνσταντίνου, Κωνσταντῖνον Νικολαΐδην, Ἰωάν. Γεωργιάδην, Ἀκίνδυνον Γεωργίου, Ἰωάννην Παντολέοντος, Μιλτιάδην Φάκκρον, Βασίλειον Νικολάου, Θρασύβουλον Ἀθανασίου, ἀδελφοὺς Μαυρογένη, Ἀθ. Χριστοδουλίδην, Θεοχάρην Χρηστίδην, Ἀθανάσιον Ἀναγνώστου, Γεώργιον Ἀνωινιάδην, Κωνσταντ. Παναγιώτου καὶ Κωνστ. Μποσδελόπουλον, πάντας διακρινόμενους μεταξὺ τῶν συμμαθητῶν αὐτῶν ἐν τε τῇ ἐπιμελείᾳ καὶ ἐν τῇ χρηστούθειᾳ. διότι, ὡς ἐπανειλημμένως παρατηρήθη μέχρι τοῦδε ὑπὸ τε τῆς Σ. Ἐφορίας καὶ ὑπὸ τοῦ διδασκαλικοῦ συλλόγου, οἱ χρηστοῦθεις καὶ εὐτακτοὶ μαθηταὶ εἰσὶ συγχρόνως καὶ οἱ ἐπιμελέστεροι εἰς τὰ μαθήματα καὶ οἱ τακτικώτατα φοιτῶντες. βεβαίως δὲν δυνάμεθα τὴν αὐτὴν ν' ἀπαιτήσωμεν πρόοδον ἀπὸ πάντων τῶν ἐπίσης χρηστούθων μαθητῶν, διότι ἡ πρόοδος καὶ ἡ διανοητικὴ ἀνάπτυξις εἶναι πάντῃ ἰδιάζουσα εἰς ἕκαστον καὶ διαφόρων βαθμῶν κατὰ τὰ πλοῦσια ἢ γλίτχρα δῶρα τῆς φύσεως, καὶ σχεδὸν ἀνεξάρτητος ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ μαθητοῦ· οὐδὲν

ἤττον ὁμως λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὴν ὑφ' ἑνὸς ἐκάστου καταβαλλομένην ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἀναλόγως τῶν δυνάμεων αὐτοῦ πρόδοον, ὀφείλομεν δίκαιοι ὄντες νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι πάντες κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον ἐδικαίωσαν τὰς προσδοκίας τῶν διδασκάλων αὐτῶν, διὰ δὲ τῆς χρηστῆς αὐτῶν ἠθικῆς ἀγωγῆς ἐχρησίμευσαν παράδειγμα τοῖς λοιποῖς ἑαυτῶν συμμαθηταῖς, καὶ τὸ κατ' αὐτοὺς πιστῶς ἐξετέλεσαν τὸ ἐμπεπιστευμένον αὐτοῖς ἔργον τῆς ἐπιστάσεως, παρελάβομεν μὲν κατ' ἀρχὰς τοῦ ἔτους καὶ παιδονόμον κατὰ τὴν προσοχρητισμένην περὶ τούτου γνώμην, ἀλλ' ἀφοῦ μετὰ δίμηνον δοκιμασίαν ἐπ' ἐλπίδι ἐνδεχομένης δῆθεν βελτιώσεως ἐπέισθημεν ὅτι κἀκεῖνος, ἄπειρος ὄλως, ἐχρηζεν ἑτέρου ἐπιστάτου, ἀποπέμφαντες αὐτὸν ἠρκέσθημεν εἰς τοὺς ἀφ' ἐκάστης τάξεως διοριζομένους τούτους ἐπιστάτας διατελοῦντας ὑπὸ τὴν γενικὴν ἐποπτείαν τοῦ Σχολάρχου, καὶ χάρις τῷ Θεῷ, μετὰ τῆς δεούσης ἡσυχίας καὶ εὐταξίας διήνυσαν οἱ μαθηταὶ μας τὸ σχολικὸν τοῦτο ἔτος.

Οὕτω πως διατρέχοντες ἐν τάξει τὴν πορείαν τῶν ἐργασιῶν ἡμῶν κατ' ἀρχὰς μὲν ἐνομιζόμεν ὅτι τὰ ἀνωτέρω διαληφθέντα μέτρα ἦσαν ἐπίνοια ἡμέτεραι καὶ ἀναγκαῖον προῖον τῆς μερίμνης ἣν διηνεκῶς εἶχομεν περὶ τῆς ἐν ὀρθοδόξῳ διδασκαλίᾳ καὶ χριστιανικῇ ἡθελίᾳ διαπλάσεως τῆς ἐμπεπιστευμένης ἡμῖν ὁμογενοῦς νεότητος· προῖόντος ὁμως τοῦ χρόνου ἐμβαθύνοντες κατὰ μικρὸν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Κανονισμοῦ καὶ τὰ τῶν Πρακτικῶν βιβλία ἀναδιφῶντες, ἐν οἷς διασώζεται τὸ ἱστορικὸν τῆς Σχολῆς, ἐπέισθημεν ὅτι τὰ αὐτὰ σχεδὸν μέτρα, ἐκτός τινων λεπτομερειῶν, εἶχον λάβει καὶ οἱ προκατόχοι ἡμῶν, καὶ τοιαύτας τινὰς ἐκθέσεις εἶχον ἀπαιτήσει παρ' αὐτῶν καὶ αἱ κατὰ καιροὺς Ἐφορίαι (α). Καὶ ἐκολακεύθημεν μὲν εὐρίσκοντες ἑαυτοὺς συμφωνοῦντας κατὰ πάντα τοῖς μακαρίοις

(α) Ἰδε Κανονισμοῦ Κεφ. ε'. ἄρθρον α'. « Ἡ Σχολὴ θέλει ἔχει τὸν διευθύνοντα αὐτήν —, ἀναφέροντα τακτικῶς κατὰ τὸ τέλος ἐκάστου μηνὸς δι' ἐκθέσεως πρὸς τὴν Ἐφορίαν ὅλα τὰ ἀφορῶντα τὴν κατάστασιν τῆς Σχολῆς. »

ἐκεῖνοις ἀνδράσιν, ἀλλ' οὐδὲν ἤττον ἐδιδάχθημεν νὰ προσφύγωμεν ἐν πάσῃ περιπτώσει εἰς τὸν Κανονισμὸν τῆς Σχολῆς καὶ εἰς τὰς τὸ πνεῦμα τοῦ Κανονισμοῦ πλατύτερον ἀναπτυσσούσας πράξεις τῶν κατὰ καιροὺς Ἐφοριῶν, καὶ ἐν αὐταῖς νὰ ζητήσωμεν ὅτι μετὰ πολλὰς σκέψεις μόλις ἐπετυγχάνομεν νὰ ἐπινοήσωμεν ἐδιδάχθημεν ὅτι ἡ Σχολὴ εἶχε διαγεγραμμένην ἤδη πορείαν ὁμαλήν, τακτικὴν ἱστορικὴν βίον διασωζόμενον, βίον δεδοκίμασμένον καὶ οὐκ ὀλίγων ἀγαθῶν παρακτικῶν, καθ' ὃν καὶ ἐν ᾧ ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς καὶ πᾶς ἄλλος νὰ ρυθμιζώμεν τὰ διακείμενα ἡμῶν, καὶ εὐτυχεῖς ἔπρεπε νὰ θεωρήσωμεν ἑαυτοὺς ἑάν, εἰ οὐχὶ κατὰ πάντα, κατὰ τὰ οὐσιωδέστερα τοῦλάχιστον, ἠδυνάμεθα νὰ πραγματοποιήσωμεν τοὺς τέλους τῶν κατὰ καιροὺς Ἐφοριῶν τῶν τὰ μέγιστα ἐνδιαφερομένων εἰς τὴν πρόδοον τῆς ὁμογενοῦς νεότητος, καὶ τὰς περὶ ἠθοποιήσεως αὐτῆς προσπάθειάς τῶν μακαρίων ἡμῶν προκατόχων· ἔνθα δὲ δὲν ἐπετυγχάνομεν τοῦ κύρους τῶν σκέψεων ἡμῶν ἐν τοῖς Πρακτικῶις, δὲν ἐλείψομεν συμβουλευόμενοι τοὺς ἀγαπητοὺς ἡμῶν συναδέλφους, τοὺς ἀρχαιοτέρους διδασκάλους, δυναμένους φωτίσαι ἡμᾶς περὶ τῶν προγενεστέρων τοῦ αὐτοῦ ἢ ὁμοίου εἶδους γεγονότων, καὶ ζητοῦντες τὴν γνώμην αὐτῶν, ὡς καὶ ἐν οἰαδήποτε ἄλλῃ περιπτώσει, καὶ οὐδὲν πρᾶττοντες οἰκεία μόνον θελήσει ἄνευ προηγουμένης συσκέψεως. Τοῦτο δὲ παρήγαγε τὸ πάντων ἡδιστὸν ἀποτέλεσμα ὅτι ἄκρα ἀρμονία καὶ μᾶλλον ἡ ἀδελφικὴ σύμπνοια ἐβασίλευεν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους μεταξύ ἡμῶν καὶ τῶν διδασκάλων ἐργαζομένων ὅλων ἐν ἀδελφικῇ ἰσότητι, ὡς ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀμπελωνοῦ ἐργάται, ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ, τῇ ἠθικῇ λέγω μορφώσει τῶν μαθητῶν ἡμῶν, πάντα δὲ τᾶλλα δεύτερα τιθεμένων τοῦ ἱερωτάτου τούτου σκοποῦ· τοὺς καρποὺς δὲ τῆς τοιαύτης ἀδελφικῆς συμπνοίας ὑποθαλλομένης καὶ ὑπὸ τῆς Σ. Ἐφορίας ἀθηνωτάτους ἐδρεψάμεθα ἐκ μέρους τῶν μαθητῶν ἡμῶν· μεταξύ 150 καὶ ἐπέκεινα μαθητῶν οὐδεμία σχεδὸν οὔτε πρὸς ἀλλήλους ἐπίμον' ἀπίχθεια, οὔτε πρὸς τοὺς διδασκάλους αὐτῶν ἀπείθεια ἐδείχθη καθ' ὅλον τὸ ἔτος, ἀλλὰ

πάντες ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης συνδεδεμένοι πρὸς τε ἀλλήλους ὡς τυγχέμενοι, πρὸς τε τοὺς διδασκάλους ὡς ἠθικούς αὐτῶν πατέρας ὠφελοῦντο κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον ἐκ τῶν καθημερινῶν διδασκαλιῶν, ἐκτὸς ὀλιγίστων τινῶν πεπλασμένων διὰ πᾶν ἄλλο, ἢ διὰ τὰ γράμματα, ὅθεν καὶ ἐφ' ὀλοκληρᾶ ἔτη ἐν τῇ αὐτῇ τάξει μενόντων ὡς ξύλον ἐπὶ ξύλου, καὶ οὐχὶ ὡς ὄντα νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικά. περὶ ὧν καὶ ἐπεκαλεσάμεν ἤδη τὴν ἰδιαιτέραν πρόνοιαν τῆς Σ. Ἐφορίας, ἵνα μὴ, τὸ δὴ λεγόμενον, καὶ τὸν τρόπον καταργῶσι καὶ τοὺς ἀθλοῦντας ἐλευθερώσιν.

Μετὰ τὰ γενιώτερα ταῦτα ἀφροῦντα περὶ τὰ πρὸς τὴν πρόοδον τῶν μαθητῶν συντελεστικά μέσθ καὶ τὴν γενικὴν ἁρμονίαν τῆς Σχολῆς καιρὸς ἤδη νὰ μεταβῶμεν καὶ εἰς τὸ περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν κεφάλαιον καὶ τὸ τῶν μαθημάτων, ἃ ἐδιδάχθησαν.

Τὸ σύνολον τῶν εἰς τὸ μητρῶν τῆς Ἑλληνικῆς ἡμῶν Σχολῆς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο καταγραφέντων μαθητῶν, παραδεκτῶν γενομένων μετ' αὐστηρᾶς ὀπισθοῦν ἐξετάσεις, τῶν ἀδυνατωτέρων ἀποσταλέντων εἰς τὸ ἀλληλοδιδασκτικόν, ἀνέβη μέχρι τῶν 174, 42 μὲν ἐκ Γατκούλων, ὑπὲρ δὲ τοὺς 30 ἐκ Γαλατᾶ, ὀλίγων τινῶν ἀπὸ Διπλοκιοῦ, τῶν δὲ λοιπῶν ἐκ τῆς Ἐνορίας ταύτης· διηροῦντο δὲ οἱ πάντες εἰς πέντε τάξεις.

Καὶ οἱ μὲν τῆς Ε'. εἴτε τῆς κατωτάτης τάξεως συγκεκριμένης ἀπὸ 54—44 μαθητῶν ἤκουον κατὰ μὲν τὴν ἀ. ἐξαμηνίαν Ἰερὰν Ἱστορίαν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, γνωμικά ἐκ τῆς Χρηστομαθείας, Αἰσώπου μύθους καὶ Λουκιανόν, στοιχειώδη Γεωγραφίαν, ἐπιτομὴν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν καὶ Ἀριθμητικὴν, τὰς τέσσαρας ἀπλᾶς πράξεις, γυμναζόμενοι καὶ εἰς τὴν Καλλιγραφίαν. κατὰ δὲ τὴν β'. ἐξαμηνίαν συνέχουν τῶν ἀνωτέρω μαθημάτων καὶ Λουκιανοῦ διαλόγους. Ἐπειδὴ δὲ βᾶσις τῶν Ἑλληνικῶν εἶναι ἡ γραμματικὴ καὶ ἰδίως τὸ τυπικὸν μέρος αὐτῆς, τὸ καὶ κατ' ἐξοχὴν τεχνολογικόν λεγόμενον, πλείστη δ' ὄσης προσοχῆς δεῖται ἡ διδασκαλία τῶν θεμελιωδῶν τούτων γνώσεων

τῆς Γραμματικῆς εἰς ἀρχαίους μάλιστα παιδᾶς, ἔκριναν καλὸν εἶ οὐχὶ ὄλα τὰ ἑλληνικά τῆς τάξεως ταύτης, ὅπερ ἀδύνατόν μοι ἦν ἔνεκα τῶν παραδόσεων τῶν δύο ἀνωτέρων τάξεων, τοῦλάχιστον τὸ τεχνολογικὸν αὐτῆς νὰ ἀναδεχθῶ, ἰδίως δὲ τὸ περὶ ῥημάτων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν ὀποίων μεγάλη πρέπει νὰ καταβάλληται προσπάθειαι εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκμάθησιν τῶν τύπων καὶ τὴν διάκρισιν τῶν οὐσιωδῶν ἀπὸ τῶν ἐπουσιωδῶν, χωρὶς νὰ ἐπιφορτίζηται ὁ νοῦς τοῦ παιδὸς μὲ σωρεῖαν θεωρητικῶν κανόνων ἀκαταλήπτων εἰς αὐτόν, μηδ' αὐτῶν τῶν ἐξαιρέσεων παρεπιπομένων, καὶ μὲ ματαίαν καὶ πάντῃ ἄσκοπον, διὰ τοὺς ἀρχαίους τοῦλάχιστον, ἀποστήθισιν ἐγκλιτικῶν φωνηέντων καὶ πρωτοτύπων καὶ παραγῶγων ῥιζῶν, ἀλλὰ μᾶλλον διὰ καταλλήλων παραδειγμάτων νὰ ἐφελκύνηται ἡ προσοχὴ αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἐν ἐκάστῳ χρόνῳ γινομένων τροποποιήσεων καὶ δι' αὐτῶν νὰ ἀναγκάζεται τρόπον τινὰ οἰκείαι νὰ ἐπιφέρῃ παρατηρήσεις ἐπ' αὐτῶν, καὶ αὐτῇ τοῦ μαθητοῦ ἡ παρατήρησις διωρθωμένη ὑπὸ τοῦ διδασκάλου νὰ σχηματίσῃ τὸν κανόνα, τὸν ὀποῖον κατὰ πᾶσαν ὀμοίαν περιστασίαν δύναται νὰ ἐφαρμόσῃ, καθὸ ἐξ αὐτῶν τῶν παραδειγμάτων ἐξαγαγὼν αὐτόν, καὶ τοσαύτας τὰ αὐτὰ παρατηρήσεις. οὕτω λοιπὸν γυμναζόμενοι ἐσχημάτισαν, εἴτε προφορικῶς, εἴτε γραπτῶς, οὐκ ὀλίγα ῥήματα ἐνεργητικά, παθητικά καὶ μέσθ, βαρύτενά τε καὶ περισπώμενα, πάντα ὄμως καθαροῦς ὀμοιᾶ καὶ ἀπλᾶ, ἐπιφέροντες εἰς ἕκαστον τὰς ἰδίαις αὐτῶν παρατηρήσεις περὶ τῶν οὐσιωδεστέρων μεταβολῶν, ὅσας πάσχει τὰ διάφορα εἴδη τῶν ῥημάτων, καὶ οὕτως ἔμαθον τοὺς ἀναγκαιοτέρους κανόνας οὐχὶ ὡς θεωρίας ἀθηντικῶς ἐπιβιβασμένας, ἀλλ' ὡς πρίσμα καὶ ἐξαγόμενα τῶν ἰδίων ἑαυτῶν παρατηρήσεων· τὸ δὲ κάρπιμον τῆς τοιαύτης διδασκαλίας θέλουσι δεῖξει αἱ προσοχαὶ αὐτῶν ἐξετάσεις. πέποιθα δὲ ὅτι οὕτω θέλουσι σχηματισθῆ ἐν τῇ Σχολῇ τάξεις ἔχουσαι πλήρεις καὶ βασίμους γνώσεις τῆς Γραμματικῆς, ὧν δυστυχῶς στεροῦνται οἱ πλείστοι τῶν μαθητῶν ἡμῶν καὶ μάλιστα οἱ

τῶν ἀνωτέρων τάξεων. Καὶ ταῦτα μὲν παρεκβατικώτερον περὶ τοῦ τεχνολογικοῦ τῆς Ε΄ τάξεως.

Οἱ δὲ τῆς Δ΄ τάξεως συγκειμένης ἀπὸ 55—47 μαθητὰς ἤκουον κατὰ μὲν τὴν α΄. ἐξαμηνίαν Ἱερὰν Ἱστορίαν τῆς Καινῆς Διαθήκης, Χρυσοστόμου λόγους, Ξενοφῶντα, Γραμματικὴν μέχρι τοῦ Ἑτυμολογικοῦ, Μυθολογίαν, καὶ Ἀριθμητικὴν μέχρι τῶν δεκαδικῶν κατὰ δὲ τὴν β΄. ἐξαμηνίαν συνέχισαν τῶν αὐτῶν μαθημάτων, πρὸς δὲ Θεοφράστου ἠθικοὺς χαρακτῆρας.

Οἱ δὲ τῆς Γ΄. συγκειμένης ἀπὸ 30—28 μαθητὰς ἤκουον κατὰ μὲν τὴν α΄. ἐξαμηνίαν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν, Ἰσοκράτους ἐπιστολάς, Συντακτικὸν ἀρχάς, Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν κατ' ἕκτασιν, Γεωμετρίαν καὶ Γαλλικὰ κατὰ δὲ τὴν β΄. ἐξαμηνίαν Λυσίου ἄ λόγους καὶ συνέχισαν τῶν λοιπῶν μαθημάτων.

Οἱ δὲ τῆς Β΄. συγκειμένης ἀπὸ 18—15 μαθητὰς ἤκουον κατὰ μὲν τὴν α΄. ἐξαμηνίαν Ἱερὰν Κατήχησιν, Πλάτωνος Κριτώνα, τοῦ Ὀλυμπιακοῦ, Συντακτικόν, Γενικὴν Ἱστορίαν, Θεωρητικὴν Ἀριθμητικὴν καὶ Ἄλγεβραν, πρὸς δὲ Ὄθωμανικὰ καὶ Γαλλικὰ κατὰ δὲ τὴν β΄. ἐξαμηνίαν τὸν περὶ τῶν ἐν Χερβρονῆτι τοῦ Δημοσθένους, Θουκυδίδου Ἱστορικόν, μέρος, καὶ συνέχισαν τῶν λοιπῶν μαθημάτων, γυμναζόμενοι ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος καὶ εἰς συνθέσεις ἰδεῶν καὶ ἐπιστολογραφίαν.

Οἱ τῆς Α΄. τέλος συγκειμένης ἐκ 12 μαθητῶν καθ' ὅλον τὸ ἔτος, πάντη ἐξαιρετικῶς ὡς πρὸς τὰ προηγούμενα ἔτη, καθ' ἃ δὲ μὲν μόνις τὸ τρίτημόριον αὐτῆς ἔμενον εἰς τὴν β΄. ἐξαμηνίαν καὶ εἰς τὰς ἐξετάσεις, ὡς πέρυσιν, ὅτε δὲ οἱ ἡμίσεις ἢ καὶ ὀλιγώτεροι, ὡς ἔστιν ἰδεῖν ἐν τοῖς Πρακτικοῖς, οἱ τῆς Α΄. λέγω τάξεως οὗτοι ἤκουον κατὰ μὲν τὴν α΄. ἐξαμηνίαν Χριστιανικὴν Ἠθικὴν, τὸ α΄. μέρος τοῦ περὶ τοῦ στεφάνου, Θουκυδίδου τὸ προοίμιον κτλ. μέχρι τῶν δημηγοριῶν, γενικῆς Ἱστορίας τὸ περὶ τῶν μέσων αἰώνων, Φυσικὴν Γεωγραφίαν, πρὸς δὲ Ὄθωμανικὰ καὶ Γαλλικὰ κατὰ δὲ τὴν β΄. ἐξαμηνίαν συνέχισαν μὲν τῶν ἄλλων μαθημάτων, Ἑλληνικὰ δὲ, Ἡρόδοτον (τὸ ἡμισυ περίπου τοῦ Α΄. βιβλίου), Θουκυδίδου δημηγορίας ἤτοι

τὰ Κερκυραϊκὰ, πραγματείαν περὶ τοῦ ἐπικού μέτρου καὶ Ὀδυσσεύς ῥαψωδίας τρεῖς, ἑπτὰ δὲ ἄλλας διήλωμεν ἑμοῦ κατὰ τὰς ἐλευθέρας ὥρας τὰς πρὶν τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐν τῷ προγράμματι μαθημάτων, ὡς ἱκανὴν ἔστιν ἔλαβον εἰς τὸ κατ' ἰδίαν μελέτην ἐρμηνεύειν τὴν Ὀδύσσειαν· πέποιθα δὲ εἰς τὸ φιλόμουσον αὐτῶν, ὅτι καὶ τὰς λοιπὰς ῥαψωδίας θέλουσι διέλθει κατὰ τὰς δικκοπὰς κατ' ἰδίαν, ἵνα πλήρη ὀπωσοῦν λάβωσι γνῶσιν αὐτῆς.

Καὶ εἰς μὲν τὰ τῆς α΄. ἐξαμηνίας μαθήματα ἐκ τῶν μέχρι Φεβρουαρίου καταγραφέντων 157 μαθητῶν οἱ 144 ἐξετασθέντες κατὰ τὰς μερικὰς ἐξετάσεις γενομένης τὴν ἐβδομάδα τῆς τυροφάγου ἐνώπιον τῆς Σ. Ἐφορίας παρευρεθείσης πλήρους, καὶ φιλομούσων τινῶν ὁμογενῶν ἐδειξαν οὐκ ὀλίγους κερπούς, 43 μὲν ἀριστεύσαντες, 50 δὲ εὐδοκίμησαντες· εἰς δὲ τὰ τῆς β΄. ἐξαμηνίας μαθήματα πρόκειται νὰ ἐξετασθῶσι τώρα. ὠφείλε μὲν ἡ Α΄. τάξις κατὰ τὸν Κανονισμόν, ἢ μᾶλλον κατὰ τὴν τὸ 1856 τῷ Κανονισμῷ ἐπενεχθεῖσαν τροποποίησιν ἐκτείνουσαν τῶν μαθημάτων τὸν κύκλον ἀπὸ τετραετίας εἰς πενταετίαν, νὰ ἀκούσῃ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο καὶ τραγικοῦς ποιητὰς, καὶ μετρικὴν, καὶ λογικὴν, πρὸς δὲ καὶ τριγωνομετρίαν καὶ διπλογραφίαν, ἀλλ' ἀφοῦ τὴν μὲν α΄. ἐξαμηνίαν κατηνάλωσεν ὅλην εἰς πεζογράφους, οὓς δὲν εἶχεν ἀκροασθῆ πέρυσιν ἕνεκα τῆς ἀνωμάλου καταστάσεως τῆς Σχολῆς, προσελθούσης, ὡς γνωστόν, ἐκ τῆς αἰφνιδίου ἀποβιώσεως τοῦ Σχολάρχου, κατὰ δὲ τὴν β΄. ἐξαμηνίαν, τὴν κυρίως τετραμηνίαν ὡς ἐκ τῶν μεσολαβουσῶν ἑορτῶν τοῦ Πάσχα καὶ τῶν γενικῶν τούτων ἐξετάσεων καὶ δικκοπῶν, ἀδύνατον ἦν ἐπωφελῶς διδάσκεσθαι τοσαῦτα εἶδη μαθημάτων, προστιθεμένης καὶ τῆς Χριστιανικῆς Ἠθικῆς, καὶ τῶν ἐν τῇ Σχολῇ διδασκομένων ξένων γλωσσῶν, ἢ Ἐφορία ὠρίμως σκεφθεῖσα περὶ τούτου καὶ προκρίνασθαι μᾶλλον νὰ περπατήσῃ τὰ μαθήματα τῆς τάξεως ταύτης ἅπαξ καὶ ἐξαιρετικῶς ἐπὶ ἐξαμηνίαν, ἢ καὶ ἐπὶ ἔτος, παρὰ νὰ ὑποτρέφῃται ἡ ἐπιπολαιομάθεια διὰ τῆς ἐπισωρεύσεως τοσούτων μαθημάτων ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου, ἀπε-

φάσιτε νὰ περιορισθῶσι τὰ Ἑλληνικὰ τῆς β'. ἑξαμηνίας εἰς τὸν Ὀμηρον ἰδίως, ἐκ δὲ τῶν πεζῶν εἰς τοῦ Θουκυδίδου τὰς δημογραφίας, ἑξακολουθοῦσης καὶ τῆς Ἡροδότου ἱστορίας χάριν τῆς γλώσσης μόνον, καθὼς εὐκολυνούσης εἰς τοὺς μαθητὰς τὴν κατάληψιν τῶν ὁμηρικῶν ποιημάτων, τὰ δὲ λοιπὰ νὰ διδασθῶσι τὴν προσεχῆ ἑξαμηνίαν. ὡς ἐκ περισσοῦ δε ἔλθεν ἐν τούτῳ ὑπ' ὄψιν ἡ Σ. Ἐφορία καὶ τὴν εἰς τὰς ξένας γλώσσας ἀτελεῖ κατάστασιν τῆς τάξεως ταύτης καὶ ἔκρινε καὶ ἐν καὶ εἰς τὰ Ὀθωμανικὰ πρὸς τελειότερων γνώσεων ἀπόκτησιν νὰ δώτῃ καὶ ἐν καὶ εἰς τῶν Γαλλικῶν τὴν ἐκμεθεῖν νὰ συντελέσῃ οὐσιωδῶς. πραγματικῶς δὲν δυνάμεθα νὰ κρύψωμεν πόσον χωλαίνουσιν αἱ ἀνώτεροι τάξεις τῆς Σχολῆς εἰς τὰ Γαλλικά, καὶ ἀπορίας ἄξιον καθίσταται πῶς μαθηταὶ ἐπὶ τριετίαν καὶ τετραετίαν διδασκόμενοι τὴν γλῶσσαν ταύτην δὲν δύνανται ἐλευθέρως τοῦλάχιστον καὶ καθὼς πρέπει νὰ ἀναγινώσκουσιν, ἐνῶ εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν καίτοι ἀσυγκρίτως ὑσχεροστέροι, μάλιστα εἰς τοὺς μὴ εἰδότες τὴν ὁμιλουμένην Τουρκικὴν, δύνανται ἄλλως ἐντὸς δύο ἐτῶν νὰ λαμβάνουσιν ἕξιν τινα εἰς τὸ ἀναγινώσκειν, τινὲς δὲ καὶ εἰς τὸ γράφειν. εἰς τοῦτο ἐπιστήσαντες τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ σχολικοῦ ἔτους ἡ γυνὴ ἠμεῖς τὸ καθ' ἑκάστης πλείονα κλίσιν εἰς τὰ Γαλλικά νὰ ἀμπνεύσωμεν τοῖς μαθηταῖς ἡμῶν πρὸς δὲ τὴν ταχυτέραν ἐκμάθησιν τῆς γλώσσης ἐκρίθη συντελεστικωτέρη ἡ Γαλλιστὶ ὄλως διδασκαλία, διὸ καὶ ἀνέθετο ἡ Σ. Ἐφορία τὴν διδασκαλίαν τῆς γλώσσης ταύτης κατὰ τὴν β'. ἑξαμηνίαν εἰς ἀτόχημα Γάλλον τὸν κύριον Réan τελειώσαντα τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῶν Παρισίων καὶ διδασκτικὴν μέθοδον ἔχοντα καλλιστήν. ἐδοκίμασιν μὲν κατ' ἀρχὰς δυσκολίαν τινα οἱ μαθηταὶ εἰς τὰς παραδόσεις αὐτοῦ καθὼς μὴ εἰδότες οὐδαμῶς τὴν καθομιλουμένην, κατὰ μικρὸν ὅμως ἐγυμνάσθησαν ὅπως οὖν, καὶ ἐὰν ὀλίγους μόνον καρποὺς δύνανται νὰ δεῖξωσι τώρα, τοῦτο ἀποδοτέον μᾶλλον εἰς τὸ βραχυπρόθεσμο, ἐντὸς τοῦ ἑποίου μόλις 40 μαθήματα ἠδυνήθησαν νὰ ἀκούσωσι παρ' αὐτοῦ, ἢ εἰς ἔλλειψιν ἐπιμελείας ἐκ μέρους

τῶν μαθητῶν. ἐπειδὴ δὲ περιεζήντο ἐξ ἀνάγκης εἰς ἀνάγνωσιν μόνον καὶ τεχνολογίαν, οὐδὲως δ' ἐγυμνάζοντο εἰς τὴν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν μετάφρασιν, κατώρθωσεν νὰ διαθέσω ὑπὲρ αὐτῶν τὰς ὀλίγας μου γαλλικὰς γνώσεις καὶ δις τῆς ἑβδομάδος νὰ ἐνασχολῶ αὐτοὺς εἰς μετάφρασιν Γαλλικοῦ τινος κειμένου, ὅπερ πρόκειται καὶ νὰ ἐξηγήσωσι τώρα. ἀποπερατῶν δὲ τὸ περὶ τῶν μαθημάτων κεφάλαιον ἔφειλον νὰ ἐκφράσω δημοσίᾳ πρὸς τοὺς διδασκάλους καὶ πρὸς πάντας ὁμοῦ καὶ πρὸς ἕνα ἕκαστον ἰδίως τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς Σχολῆς, ὅτι οὐ μόνον πληρέστατα συνεργωφώθησιν πρὸς τὸ Πρόγραμμα, ἀκριβῶς καὶ κατὰ γράμμα τηρήσαντες τὰς ἀπὸ ὀρισμένων ὥρας, ἀλλὰ καὶ μετὰ ζήλου καὶ παραδειγματικῆς ὄντως ἀνταπαρνήσεως ἐξετέλεσαν δι' ὄλου τοῦ ἔτους τὰ ἱερώτατα καθήκοντα αὐτῶν· κατὰ δὲ τὴν β'. ἑξαμηνίαν καὶ καυχᾶται ἡ Σχολὴ ἡμῶν ὅτι ἐκτὸς ἐξαιρετικῆς τινος περιστάσεως, τῆς εἰς Κρήτην λέγω ἀποστολῆς τοῦ Ἱεροδιδασκάλου, οὐδ' ἐπὶ μίαν ὥραν δὲν διεκόπη ἡ ὀρισμένη διδασκαλία, βεβαίως οὐχὶ διότι δὲν εἶχον καὶ αὐτοὶ τὰς κοινωνικὰς αὐτῶν φροντίδας, οὐδ' ὅτι δὲν ἐλάμβανον ἀφορμὰς ἀναγκάζουσας αὐτοὺς νὰ λείψωσιν ἐπὶ μίαν ἢ δύο παραδόσεις, μάλιστα οἱ ἐξώθεν φοιτῶντες διδασκάλοι, ἀλλὰ διότι καὶ μετὰ βλάβης ἔτι τῶν λοιπῶν αὐτῶν συμφερόντων πᾶσιν κατέβαλλον προσπάθειαν πρὸς ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν, ἕνα καὶ διὰ τοῦ ἰδίου ἑαυτῶν παραδειγματος διδάξωσι τοῖς μαθηταῖς τὴν τακτικὴν ἐργασίαν καὶ τὴν εἰς τὰ ἔργα αὐτῶν ἀφοσίωσιν· τοῦθ' ὅπερ καὶ κατώρθωσεν πραγματικῶς· καὶ χιρῶν ἀναγγέλλω εἰς τὴν Σ. ὁμήγουριν ὅτι ὑπὲρ τοὺς 50 μαθητὰς διήνυσαν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀπουσίας τὴν α'. ἑξαμηνίαν· περὶ δὲ τοὺς 40 ὀλόκληρον τὸ σχολικὸν ἔτος· μέγα δὲ εὐτύχημα πρέπει νὰ θεωρήσωμεν τοῦτο, ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὰς πρότερον συνεχεῖς καὶ ἐφ' ὀλοκλήρους ἡμέρας ἀπουσίας τῶν μαθητῶν· τὰ δ' ὀνόματα τῶν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀπουσίας φοιτησάντων τούτων παιδῶν, καίτοι ἄξια ἐντίμου μνείας ἐνταῦθα, παραλείπω μόνον διὰ νὰ μὴ καταχρασθῶ τὴν ὑπο-

μονή σας διεκρίθησαν δὲ δι' ἐρευθῆς γραμμῆς ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ καὶ λόγῳ τῶν ἀπουσιῶν πρὸς εὐχερῆ πληροφορίαν τῶν ἐνδιεπρεομένῳ.

Ἡ εἰς Κρήτην ἀποστολὴ τοῦ ἱεροδιδασκάλου τῆς Σχολῆς ἔφερεν ἡμᾶς κατ' ἀρχὰς εἰς δυσχερῆ θέσιν, καθότι καίτοι πασαν ἔχοντες τὴν προθυμίαν ν' ἀναδεχθῶμεν προσωρινῶς τὰ μαθήματα αὐτοῦ δὲν εἶχομεν ὡρὰς διαθεσίμους. ἀκολουθῶνς ὅμως, χάρις τῇ συμπτῆσει τοῦ ἀγαπητοῦ μοι συναδέλφου κυρίου Νικ. Γεωργιάδου, τοῦ εἰς πᾶσαν ἀντιλήψεως χηρίζουσαν ἐργασίαν προθύμως μοι συναντιλαμβάνομένου, ἐξωκονομήθη καὶ τὸ μάθημα τοῦτο, ἀφοῦ δύο μὲν τάξεων τῆς Β' καὶ τῆς Γ', τὰ μαθήματα ἀνεδέχθη αὐτός, τὰ δὲ τῶν λοιπῶν τριῶν, τῆς Α' τῆς Β' καὶ τῆς Δ', ἀνδέχθη ἐγὼ χωρὶς νὰ διηκόσωμεν τὰς ἐν τῷ προγράμματι παραδόσεις ἡμῶν, ἀλλὰ κατὰ τὰς πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων ἢ τὰς μετὰ τὴν παύσιν αὐτῶν ἐλευθέρως ὡρὰς διδάσκοντες αὐτά, μέχρις οὗ ἐπανέλθῶν ὁ ἱεροδιδάσκαλος ἀνέλαβεν αὐτά· ὥστε οὐδ' ἐκ τοῦ ἐκτάκτου τούτου περιστατικοῦ, οὐδεμίαν, δόξῃ τῷ Θεῷ, ἐπαισθητὴν ζημίαν ἔπαθεν ἡ Σχολή.

Περὶ δὲ τὰ τέλη τῆς β'. ἔξαμηνίας ἀπὸ Μαΐου δηλ. καὶ ἐξῆς τῇ συμπτῆσει τοῦ πανιερωτάτου Ἀρχιερέως ἡμῶν Ἁγίου Χαριοπούλεως, ἀρχαίου διδασκάλου τῆς Σχολῆς καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει προθύμως συντρέχοντος εἰς προαγωγὴν καὶ βελτίωσιν αὐτῆς, ἐδιδάχθη ἐν τῇ Σχολῇ εἰς 25 περίπου μαθητὰς ἀποτελοῦντας δύο τάξεις καὶ τὸ μάθημα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς ὑπὸ τοῦ ἀ. Ψάλτου τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν Κ. Δημητρίου, ὅτε μὲν δὶς, ὅτε δὲ τρίς τῆς ἐβδομάδος. Ἐλπίζομεν δὲ ὅτι τούντεῦθεν θέλει διδάσκειν καὶ τὸ ἐθνικὸν τοῦτο καὶ ἐπωφελέστατον μάθημα καὶ τακτικώτερον καὶ διαρκέστερον κατ' εὐχὴν καὶ πόθον τῆς ἐντίμου Κοινότητος.

Κηδόμενοι τέλος καὶ τῆς υἰγείας τῶν φιλιτάτων ἡμῶν μαθητῶν, ἐπειδὴ οἱ περισσότεροι αὐτῶν, μάλιστα οἱ ἐξ ἀπωτέρων ἐνοριῶν, φέροντες μεθ' ἑαυτῶν τὸ γεῦμα αὐτῶν διημέ-

ρουν ἐν τῇ Σχολῇ, ἐπετρέψαμεν αὐτοῖς κατὰ τὴν β'. ἔξαμηνίαν τὸν ἐντὸς τοῦ κήπου περίπατον ἐν τῇ ἀναπαυσίμῳ ὥρᾳ τῆς μεσημβρίας, καὶ ἀθῶας τινὰς διασκεδάσεις ἐντὸς τῆς αὐλῆς καὶ σωματικὰ γυμνάσματα, ὥστε ἐπὶ μίαν ὥραν ἀναπαυόμενοι οὕτως ἐκ τῶν διανοητικῶν αὐτῶν κόπων προθυμότερον νὰ ἐξακολουθῶσι τὰ μετὰ μεσημβρίαν μαθήματα. ἐφάνημεν δὲ καὶ ἐν τούτῳ βαίνοντες τοῖς ἔγχεσι τῶν προκατόχων ἡμῶν, περιτυχόντες ἐν ταῖς Πρακτικαῖς δύο ἰδιαιτέρων περὶ τούτου πράξεων τῆς κατὰ τὸ 1853 Ἐφορίας κατ' εἰσήγησιν τοῦ μακαρίτου Φωτίλα (α). καὶ νέον μὲν κόπον προσέθηκεν ἡμῖν ὁ περίπατος οὗτος, διότι στερούμενοι ἐπιστάτου ἠναγκάσθημεν καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο νὰ ἐπιβλέψωμεν αὐτοὺς ἀνευ στιγμιαίας ἀναπαύσεως, ἀλλ' ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι ὅπως δι' ὅλων τῶν ἀνωτέρω διαληφθέντων μέτρων λεληθότως ἐδιδάσκετο ὁ μαθητὴς πῶς νὰ ῥυθμίζῃ καὶ τὸν μέλλοντα βίον αὐτοῦ, οὕτω καὶ διὰ τούτου ἐμελλε νὰ διδάσκηται πῶς νὰ διανύσῃ τὴν ἡμέραν αὐτοῦ καὶ κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς εορτασίμους ἡμέρας καὶ διακοπὰς, πρῶτον δηλ. νὰ ἐργάζεται ἐπὶ ὀλοκλήρους ὡρᾶς καὶ ἔπειτα νὰ δοθῇ εἰς ἀθῶας διασκεδάσεις καὶ πάλιν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰς μελέτας αὐτοῦ, εὐχαρίστως ἀνεδέχθημεν καὶ τὸν κόπον τοῦτον. ἐγκάρδιον δὲ προσφέρομεν τὴν δοξολογίαν τῷ ἐνδυναμώσαντι ἡμᾶς Θεῷ.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς.

Ἡ δ' Ἀλληλοδιδασκτικὴ ἡμῶν Σχολὴ προσλαβοῦσα κατ' ἀρχὰς τοῦ ἔτους καὶ βοηθὸν τὸν Κ. Ἰωάννην Καπάτον υἱὸν τοῦ πνευματικοῦ τῆς ἐνορίας ἡμῶν Κ. παπα Δημητρίου ἐξεπλήρωσε καὶ αὐτὴ τὰ καθήκοντά της πιστῶς τὸ κατὰ δύναμιν καὶ ἀνελλιπῶς. λέγω τὸ κατὰ δύναμιν, οὐχὶ διότι οἱ διδάσκαλοι αὐτῆς ἔδειξαν ὀλιγωτέραν αὐταπαρνήσιν καὶ ὀλιγωτέρους κατέβαλον κόπους εἰς ἐκπαίδευσιν τῶν μαθητῶν αὐτῶν, ἀλλὰ διότι ἡ ὁσημέρᾳ αὐξοῦσα πληθὺς τῶν μαθητῶν, ἐσχάτως

(α) Ἰδ. Πρακτικῶν τόμ. Α. σελ. 91—92.

μάλιστα κατὰ τὴν β'. ἐξαμηνίαν, καθίστα εἰς αὐτοὺς ἀδύνατον νὰ διοργανίσωσι τὰς τάξεις αὐτῶν κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς μεθόδου καὶ νὰ ἐπιταχύνωσι τὴν προαγωγὴν τῶν μαθητῶν, οἷον ἐνῶ καὶ κατὰ τὴν χειμερινὴν ἐξαμηνίαν εἶχεν ἡ Σχολὴ αὕτη πλείονας τῶν εἰς τοιοῦτον οἰκοδόμημα ἀναλογούντων, ἤτοι 290 μαθητὰς, ἕτεροι ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν προσετέθησαν κατὰ τὴν β'. ἐξαμηνίαν, ὥστε ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν εἰς τὸ Ἀλληλοδιδασκτικὸν ἐγγραφέντων ἀνέβη μέχρι τῶν τετρακοσίων, προστιθεμένων δὲ τούτοις καὶ τῶν εἰς τὸ μητρώον τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς καταγραφέντων, περὶ τοὺς ἐξακοσίους μαθητὰς ἠρίθμουν τὰ σχολεῖα ταῦτα ἐφέτος, ὅσους οὐδέποτε ἄλλοτε ἠτύχησαν νὰ ἔχωσιν. καὶ ἐκ μὲν τῶν τῆς Α. ἐξαμηνίας οἱ 266 ἐξετασθέντες κατὰ τὰς χειμερινὰς ἐξετάσεις ἔδειξαν οἱ πλείστοι ἀξίας λόγου προόδους εἰς τε τὴν ἀνάγνωσιν καὶ εἰς τὴν γραφὴν, ὡς ἀνέφερα εἰς τὴν Σ. Ἐφορίαν καὶ ἐν τῇ ἀπὸ 12 Φεβρουαρίου περὶ τῶν ἐξετάσεων ἐκθέσει μου· οἱ δὲ τῆς β'. ἐξαμηνίας ἐξεταστέοι μαθηταὶ εἰσὶ περὶ τοὺς 330, ὧν οἱ 30 συνιστῶσι τὴν Η. τάξιν αὐτῆς τὴν κατὰ τὰς ἐξετάσεις ταύτας εἰς τὸ Ἑλληνικὸν προβιβασθησομένην, κατηρτισμένην δὲ οὐ μόνον ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ ἀναγνώσει καὶ τῇ καθαρᾷ γραφῇ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ τέσσαρα πάθη τῆς ἀριθμητικῆς καὶ εἰς τὰς στοιχειωδεστέρας γνώσεις τῆς Γραμματικῆς. ὡς πρὸς τὴν ἠθικὴν αὐτῶν ἀγωγὴν ἀδύνατον ἦν ἕνεκα τοῦ ὑπερβολικοῦ αὐτῶν πληθυσμοῦ ἢ αὐτῆ ἀυστηρότητος νὰ ἐπιβάλληται καὶ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτῆς, οἷα εἰς τοὺς τῆς Ἑλληνικῆς, ἀλλ' οὐδὲ εἶχον οἱ περισσότεροι ἀνάγκην μεγαλητέρας ἀυστηρότητος, μόλις ἔχοντες ἡλικίαν 8—10 ἐτῶν, ὀλίγοι δὲ μόνον ἦσαν ἐπιληψίμου διαγωγῆς προερχομένης μάλλον ἐκ τῶν οἰκιακῶν αὐτῶν παραδειγμάτων ἢ ἐκ κακῆς ἕξεως, ἀλλὰ καὶ οὗτοι διωρθώθησαν οὐ μικρὸν κατὰ τὸ ἀνέκαθεν μετ' ἀυστηρότητος μεμιγμένον φιλόανθρωπον σύστημα τῆς Σχολῆς νὰ μὴ ἀποπέμψῃ μηδένα, παρεκτὸς λόγων ἐξαιρετικῶν, ἀλλὰ παντὶ μέσῳ νὰ προσπαθήσῃ πρὸς σωφρονισμὸν καὶ ἠθικὴν βελτίωσιν

καὶ τῶν ἀδιορθώτων δοκούντων, καίτοι παντελῶς στερουμένη τῆς συμπράξεως τῶν γονέων ἀρκουμένων μόνον ν' ἀποστειλῶσι τὰ τέκνα των εἰς τὴν Σχολήν, περὶ δὲ τῆς ἠθικῆς βελτιώσεως καὶ τῆς ἐν τῇ Σχολῇ διαγωγῆς καὶ ἐπιμελείας αὐτῶν μηδὲν φροντιζόντων. αἱ δὲ ἀπουσίαι αὐτῶν ἀνέβαινον καθημερινῶς μέχρι τῶν 50—60, προερχόμεναι καὶ αὐταὶ ἐκ διαφόρων αἰτιῶν, πλείστων μὲν ἐκ μέρους τῶν γονέων ἐπὶ τῇ παραμικρᾷ προφάσει κρατούντων τὰ τέκνα αὐτῶν, καθὼ καὶ μικρά, ἐν τῇ οἰκίᾳ, οὐκ ὀλίγων δὲ καὶ ἐξ ἀπορίας. πραγματικῶς ἀξιολύπητος ἐφάνη ἡμῖν τὸν χειμῶνα τῶν πλείστων ἢ κατάστασις πενιχρότατα ἐνδεδυμένων, τρεμόνων ὑπὸ τοῦ ψύχους, καὶ ἀναγκασομένων, καίτοι ἐπιμελῶν, νὰ οἰκουρῶσι καὶ ἀκουσίως, διότι καὶ αὐτοῦ τοῦ ὑποδήματος ἐστεροῦντο· μετὰ κατανύξεως δὲ ἀνέγνωμεν ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τὴν κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη (α) ὑπὸ φιλανθρώπων καὶ εὐγενῶν ψυχῶν ἀνωνύμως εἰς τοὺς ἀπόρους τούτους μαθητὰς γενομένην περίθαλψιν. εἶθε δὲ τὸ παράδειγμα αὐτῶν νὰ μιμηθῶσι καὶ ἄλλοι φιλογενεῖς, καὶ νὰ μὴ παραμεληθῇ ὅπως τὸ χριστιανικὸν τοῦτο ἔθος τῆς Σχολῆς, νὰ περιθάψῃ δηλ. τοὺς ἐνδεεῖς αὐτῆς μαθητὰς. ὅτι δὲ ἀδύνατον τὸ ἤδη ὑπάρχον ἀλληλοδιδασκτικὸν νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὴν πληθὺν ταύτην τῶν μαθητῶν, καὶ ἀπόλυτος κατέστη ἡ ἀνάγκη ἐτέρου ἀλληλοδιδασκτικοῦ εἶναι τοῖς πᾶσιν ἤδη γνωστόν· παρακαλοῦμεν μόνον τὴν ἔντιμον Κοινότητα, ἵνα ὅσον οἷόν τε ταχύτερον ἀποφασίσῃ τὰ περὶ τούτου ληπτέα μέτρα.

Ἐπὶ τέλους, Κύριοι, ἐπιτρέψατέ μοι καὶ περὶ τῆς βιβλιοθήκης τῆς Σχολῆς νὰ εἶπω ὀλίγα τινά.

Ἡ ἀρτισύστατος ἡμῶν βιβλιοθήκη περιέχουσα τὴν σήμερον περὶ τοὺς χιλίους καὶ πεντακοσίους τόμους ὀφείλει τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς κατὰ μέγα μέρος εἰς τὰς προσπάθειάς τῆς κατὰ τὸ 1855—56 Ἐφορίας καὶ εἰς τὴν περὶ αὐτῆς μέριμναν τοῦ μακαρίτου Πατράκλου προσενεγκόντος καὶ οὐκ εὐκαταφρόνητον ἀριθμὸν

(α) Τὸ 1854 καὶ 1855.

χρησίμων συγγραμμάτων ἔστρεψτο ὁμοως, οὐκ οἶδ' ὅπως, τακτικῶς καταλόγου, μολονότι μετὰ δύο περίπου ἔτη ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς ἢ τότε ἐξελεγκτικῆ Ἐπιτροπῆ συγκειμένη ἐκ τῶν Κ. Κ. Β. Κρικιότσου, Γ. Ζαρίφη, Κ. Σπανδωνῆ, Δ. Δημητρακοπούλου, καὶ Δ. Ἀποστολίδου, ἐξέφρασε τοὺς περὶ τούτου πόθους αὐτῆς, *ἵνα συνταχθῇ δηλονότι κατάλογος κατ' Ἀλφάβητον ὅλης τῆς βιβλιοθήκης εἰς βιβλίον χωριστὸν καλοδεμένον, καὶ φέρῃ ὁ κατάλογος οὗτος τὰς ὑπογραφὰς τῶν Ἐφόρων καὶ τοῦ Διευθυντοῦ (α).* ἐπιθυμῶν λοιπὸν πληρέστατα νὰ συμμορφωθῶ πρὸς τοὺς κοινωφελεῖς τούτους πόθους τῆς ἐντίμου Κοινότητος καὶ τῆς Σ. Ἐφορίας, κατὰ μὲν τὰς ἑορτὰς τῶν Χριστουγέννων ἐνησχολήθην μετὰ τοῦ Κ. Νικ. Γεωργιάδου εἰς τὴν διάκρισιν τῶν Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων ἀπὸ τὰ τῶν ξένων γλωσσῶν, καὶ εἰς τὴν κατ' ἀλφάβητον κατάταξιν αὐτῶν ἐν τοῖς ἀρμαρῖοις ἐπιγεγραμμένοις καὶ ἐξῶθεν ἀλφάβητικῶς καὶ διὰ τῶν προσηκόντων τίτλων πρὸς εὐχερῆ ἀνεύρεσιν τοῦ ζητουμένου βιβλίου· κατὰ δὲ τὰς ἑορτὰς τοῦ Πάσχα ἀφοῦ ἐσφράγισα ἅπαντα τὰ βιβλία διὰ τῆς σφραγίδος τῆς Σχολῆς ἐπεχείρησα τακτικὴν κατὰ στοιχεῖον καταγραφὴν αὐτῶν εἰς ἰδιαιτέρον ἐπὶ τούτῳ Ἀλφάβητικὸν Κατάλογον διηρημένον εἰς δύο τμήματα, τὸ τῶν Ἑλληνικῶν καὶ τὸ τῶν ξένων γλωσσῶν, μετὰ διακρίσεως τῶν ἀφιερωμένων ἀπὸ τῶν ἠγορασμένων, ἐν τέλει δὲ ἐκάστου τμήματος ἔχοντα ἀνακεφαλαίωσιν τῶν ἐν ἐκάστῳ στοιχείῳ βιβλίων καὶ ὑποκάτωθεν αὐτῆς τὰς ὑπογραφὰς τῶν Ἐφόρων καὶ τοῦ Σχολάρχου. Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ Ἀλφάβητικῶς τούτου καταλόγου ἐχρῆζομεν καὶ ἑτέρου καταλόγου πρὸς σημειώσιν τῶν κατὰ καιροὺς εἰσαγομένων βιβλίων, σφαιρῶν, πινάκων, κ.τ.λ. ἐσχηματίσαμεν λοιπὸν δεύτερον ἰδιαιτέρον κατάλογον χρονολογικὸν διαιρέσαντες αὐτὸν χάριν ἀκριβείας εἰς διαφόρους ἀριθμοὺς φέροντας σημειώσιν τῶν ἀπὸ τοῦ 1848 μέχρι τῆς σήμερον εἰ τε ἀφιερωμένων εἴ τε ἠγορασμένων βιβλίων χρονολογικῶς, παρα-

(α) Πρακτικῶν τόμ. Β'. σελ. 87.

πέμποντες ἐν ἐκάστῳ βιβλίῳ καὶ εἰς τὸν αὐξοντα ἀριθμὸν τοῦ Ἀλφάβητικῶς καταλόγου, ἐπὶ τέλους δὲ δι' ἰδιαιτέρου εὐρετηρίου Πίνακος εὐκολύναντες τὴν εὐρεσιν τῶν ὑφ' ἕκαστον ἀριθμὸν ὑπαγομένων βιβλίων, καὶ οὕτω διασώσαντες τὴν τε μνήμην τῶν ἀφιερωσάντων καὶ τῶν ἐκάστοτε ἀφιερούντων φιλομουσῶν ὁμογενῶν καὶ ἀκριβῆ σημειώσιν τῶν ὑπὸ τῆς Σχολῆς ἠγορασμένων· λεπτομερῆ δὲ ἔκθεσιν τούτων ὅλων ἀπέστειλα εἰς τὴν Σ. Ἐφορίαν ἀπὸ ἀ. Ἰουνίου. Ἐφέτος δὲ κατὰ δεκάδας μόνον πῦξησεν ὁ ἀριθμὸς τῶν βιβλίων τούτων, τινῶν μὲν ἠγορασθέντων ὑπὸ τῆς Σχολῆς, τινῶν δὲ ἀφιερωθέντων ὑπὸ διαφόρων φιλομουσῶν· οὕτως ὁ ἐξοχώτατος Διευθυντὴς τῆς Αὐτοκρατορικῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς Χαῖρουλλάχ Ἐφένδης ἐδωρήσατο εἰς τὴν Σχολὴν 20 ἀντίτυπα παραρτήματος τοῦ Ῥισαλέι Ἐχλάκ πρὸς χρῆσιν τῶν σπουδαζόντων τὴν Ὀθωμανικὴν, ὁ δὲ σεβαστὸς τῶν Σχολείων ἡμῶν Ἐφορος Κ. Στέφανος Καραθεοδωρῆ ἀφιέρωσε 15 ἀντίτυπα Θεωρητικῶς τῆς Μουσικῆς, τὰ μέγιστα χρησιμεύσαντα εἰς τοὺς ἀρξαμένους τῆς Μουσικῆς· ἡ δὲ ἀξιότιμος αὐτοῦ σύζυγος Κυρία Λουκία ἐδωρήσατο τὸν 9 καὶ 10 τόμον τοῦ περιοδικῶς συγγράμματος, τῆς Πανδώρας, ὡς καὶ ἡ εὐγενεστάτη θυγάτηρ αὐτῶν Κυρία Σμαράγδα Βαλτατζῆ προσέφερε τὰ εἰς Ὅμηρον, Εὐριπίδην, Πίνδαρον, Ἰσοκράτην καὶ Θουκυδίδην Σχόλια τῆς ἐκδόσεως τοῦ Γκαρπολά, τομῆδια 14 κομψῶς δεδεμένα. ἠγόρασε δὲ ἡ Σχολὴ τὸν μέγαν Γαλλικὸν χάρτην τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, καὶ τῆς Ἰταλίας καὶ δύο ἑτέρους Ἑλληνικοὺς τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς νέας Ἑλλάδος καὶ τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα οὖντα βιβλία. ἐπιφυλάττεται δὲ ἡ Σ. Ἐφορία ἅμα διευκολυνομένη νὰ ὀρίσῃ καὶ χρηματικὸν τι ποσὸν πρὸς ἐξακολούθησιν ἐξαγορᾶς νέων συγγραμμάτων κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Σχολῆς. Ὀφείλω δὲ νὰ ὑπενθυμίσω τὴν ἐντιμον Κοινότητα ἣν πρὸ χρόνων ἔλαθε πρόνοιαν πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς βιβλιοθήκης διὰ λιθίνου καταλλήλου οἰκοδομήματος (α), ἥτις καιρὸς νομίζομεν πλέον νὰ πραγματοποιηθῇ.

(α) Περὶ λιθίνου οἰκοδομήματος πολλαχοῦ τῶν Πρακτικῶν τοῦ

Τοιαύτη ὑπῆρξε, Κύριοι, ἡ "κατὰ τὸ Σχολικὸν τοῦτο ἔτος κατὰστασις τῶν Σχολείων ἡμῶν. Ζητῶ δὲ συγγνώμην ὅτι ἐφ' ἱκανὴν ὥραν ἔβηλον ὑπὸ δοκιμασίαν τὴν ὑπομονὴν ὑμῶν διὰ τῆς ξηρᾶς ταύτης ἐκθέσεως ἐκτενοῦς μὲν ἴσως, ἀλλ' ἀπαραιτήτως ἀναγκαιᾶς πρὸς μικρὰν τοῦλάχιστον γνῶσιν τῶν τῆς Σχολῆς ἐργασιῶν ὁποίους δὲ αὐταὶ παρήγαγον καρπούς, θέλει δευχθῆ ἔκ τῶν ἤδη ἀρχομένων ἐξετάσεων. ὁ δὲ Θεὸς ὁ πατὴρ τῶν φώτων εἴθε σκέποι τὰ Σχολεῖα ἡμῶν, ὡς καὶ πάντα τὰ τοῦ Γένους ἡμῶν ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα, ἀπὸ πάσης ἐπιηρείας τοῦ μισοκάλου, καὶ διατηρήσαι πάντας ἡμᾶς ἐν τῷ ἀρμονικωτάτῳ τούτῳ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης, ἄνευ τοῦ ὁποίου οὐδέποτε οὐδὲν ἀγαθὸν ἐφικτὸν τοῖς ἀνθρώποις.

Ἐν Σταυροδρομίῳ τῇ 10 Ἰουλίου 1860.

Ὁ Σχολάρχης

ΓΑΒΡΙΗΛ ΣΟΦΟΚΛΗΣ.

1858 γίνεται λόγος, ἰδίως δὲ ἐν Πρακτικ. τόμ. β'. σελ. 92, ἔνθα ἡ τότε ἐντιμὸς ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ, ἧς τὴν περὶ τῶν ἐκπαιδευτικῶν τούτων καταστημάτων πρόνοιαν εἶδομεν καὶ ἀνωτέρω (ἐν σελίδι 20), ἐν τέλει τῆς πρὸς τὴν Σ. Κοινότητα ἐκθέσεως αὐτῆς ἐπιφέρει: « προσκαλοῦμεν δὲ τὴν προσοχὴν τῆς Κοινότητος περὶ οἰκοδομῆς λιθίνου ἐπιτηδεῶς διὰ βιβλιοθήκην, καὶ εὐχόμεθα νὰ εὕρη τὸν τρόπον μίαν ὥραν προτιτέρα ἢ Κοινότης μας, διὰ νὰ πραγματοποιηθῇ τὸ ἀναγκαῖον τοῦτο ἔργον. »

Οἱ ἐν ταῖς ἐξετάσεσι ταύταις βραβευθέντες
μαθηταὶ τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΗΣ Α΄ ΤΑΞΕΩΣ.

Γεώργιος Νικολάου.

Δημοκλῆς Βακκάς.

Ἰωάννης Ποταμιάδης.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΗΣ Β΄.

Ἀχιλλεὺς Μενάγιας.

Νικόλαος Μουτάφογλους.

Νικόλαος Θωμᾶ.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΗΣ Γ΄.

Ἀκίνδυνος Γεωργίου.

Γεώργιος Δούκας.

Ἰωάννης Παντολέοντος.

Μιλτιάδης Κωνσταντίνου.

Μιλτιάδης Κρασσᾶς.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΗΣ Δ΄.

Ἀθανάσιος Χριστοδουλίδης.

Ἀλέξανδρος)
Δημήτριος) Μαυρογένους.

Βασίλειος Νικολάου.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΗΣ Ε΄.

Ἀθανάσιος Ἀναγνώστου.

Κωνσταντῖνος Παναγιώτου.

Κωνσταντῖνος Μποςδελόπουλος.

Νικόλαος Θωμᾶ.

Πέτρος Παλαιολόγου.